

Rijksoverheid & sjoemelstroom

Onderzoek naar het elektriciteits-inkoopbeleid van de Rijksoverheid

Samenvatting

De Nederlandse overheid is grootverbruiker van stroom. Denk aan de ministeries in Den Haag en Rijkswaterstaat met al haar wegen, bruggen en gemalen. Denk ook aan de 2000 andere overheidsgebouwen, het Paleis op de Dam, de nationale musea en de kazernes van Defensie. In totaal verbruikt de Rijksoverheid jaarlijks 1 TWh aan elektriciteit, evenveel als bijna 300.000 huishoudens.

Sinds jaar en dag claimt de overheid groene stroom in te kopen. In de praktijk is dat voor het grootste deel 'sjoemelstroom': de fysieke stroom wordt voor de laagste prijs gekocht bij E.On en Delta, twee energiebedrijven die ronduit slecht scoren op duurzaamheid. Deze stroom wordt gecombineerd met Garanties van Oorsprong die voor het grootste deel afkomstig zijn uit waterkracht die in Noord-Europese landen wordt geproduceerd. Op deze manier ontstaat groene stroom die aan de wettelijke eisen voldoet. Maar van deze manier van aanbesteden gaat geen enkele prikkel uit voor een snelle transitie naar een duurzame energievoorziening in Nederland, iets wat toch juist de overheid als eerste zou moeten stimuleren. Hier komt bij dat de Nederlandse staat jaarlijks vele honderden miljoenen Euro's steekt in subsidies voor duurzame energie. Het is een voor de hand liggende gedachte om deze Nederlandse duurzame energie als overheid dan ook zelf te gaan gebruiken.

Met een duurzamer inkoopbeleid zou de overheid een belangrijke bijdrage kunnen leveren aan de versnelling van de duurzame energie transitie. Al sinds 2013 vraagt WISE de Rijksoverheid om te stoppen met sjoemelstroom en te kiezen voor Nederlandse groene stroom van een duurzame leverancier. Begin 2016 is de Rijksoverheid bezig om de GvO's voor de komende periode aan te besteden. Er liggen geen plannen om het inkoopbeleid aan te passen. Zonder wijziging van het beleid zal zeker 90% van de inkoop van GvO's ook in 2016 weer sjoemelstroom zijn.

Colofon

WISE (World Information Service on Energy) is een milieuorganisatie die campagne voert tegen kernenergie en vóór schone energie. De oproep om over te stappen naar een groene en kernenergievrije energieleverancier staat al vele jaren centraal in de langlopende WISE campagne Groene stroom? Ja Graag! Om mensen daarbij goed te kunnen adviseren doet WISE regelmatig onderzoek naar verschillende aspecten van de energiemarkt.

www.wisenederland.nl
020-6126368
info@wisenederland.nl

Rijksoverheid &
sjoemelstroom
Amsterdam, januari 2016

Auteurs: Markus Schmid &
Ton Sledsens

Inhoudelijke vragen:
markus@wisenederland.nl

Inhoud

1. Voorgeschiedenis.....	3
Ophef.....	3
Reactie Kamp.....	3
Aanbestedingsrecht	4
NS geeft het voorbeeld	4
2. Recente ontwikkelingen: Kamervragen december 2015	4
3. Elektriciteitsverbruik Rijksoverheid en van Nederland	6
4. Groene stroom.....	6
5. Inkoopbeleid Rijksoverheid	7
Stand van zaken januari 2016.....	8
Fysieke stroom.....	8
GvO's	8
6. Keuze stroomleverancier.....	9
7. Kosten vergroening met GvO's	10
8. Waar gaat de ingekochte stroom van het Rijk naar toe?.....	10
9. Waarom kiest de Rijksoverheid niet voor écht groene stroom?	11
Excuus #1: Aanbestedingsregels EU staan het niet toe	11
Excuus #2: Er zijn niet genoeg Nederlandse GvO's	11
Excuus #3: Marktverstoring door prijsopdrijvend effect	12

1. Voorgeschiedenis

Nadat WISE in de zomer van 2012 het begrip 'sjoemelstroom' lanceert en partijen aanspreekt op het gebruik van goedkope waterkrachtcertificaten gaat het op allerlei plekken borrelen. In de zomer van 2013 publiceerde Trouw een groot stuk hierover: "Groene stroom is vaak niets meer en niets minder dan een groen certificaat dat energieleveranciers in het buitenland kopen".¹

Ophef

Op 13 december 2013 ontstaat er ineens ophef over het feit dat Rijksoverheid, goed voor 1 TWh elektriciteit per jaar, 'vergroent' door sjoemelstroom in te kopen. De Volkskrant brengt het op de voorpagina: "Groene stroom die Rijk inkoop is 'sjoemelstroom'".²

Verschillende politieke partijen vragen de minister om uitleg: de PvdA wil dat minister Henk Kamp (minister van Economische Zaken) opheldering geeft over de 'sjoemelstroom' uit Noorwegen die het Rijk inkoop. De coalitiepartij wil Kamp daarvoor naar de Tweede Kamer roepen.³ Ook GroenLinks stelt in december 2013 vragen over de kwestie aan staatssecretaris Wilma Mansveld (Milieu). De partij wil onder meer weten 'hoe groen de stroom uit Noorwegen werkelijk is'.

Reactie Kamp

In een reactie op deze vragen lijkt Kamp zich van geen kwaad bewust te zijn en wijst hij erop dat het beleid van het kabinet is om tot meer duurzame energie te komen in Nederland. Nu dat er nog niet voldoende is, koopt Nederland ook groene stroom in het buitenland in. Dat gebeurt volgens hem volgens de regels. 'In Noorwegen zijn veel hoogteverschillen en is veel water. Ze produceren daar meer dan ze verbruiken en verkopen een deel daarvan via certificaten aan Nederland. Als dat kan, is dat prima.' Kamp geeft er blijk van het systeem (en dus dat Noorse GvO's sjoemelstroom is zonder enige extra prikkel voor duurzaamheid) niet te snappen of niet te willen snappen.

Stientje van Veldhoven (D66) stelt in het vragenuur van 17 dec. 2013 ook nog vragen aan minister Blok, op dat moment belast met de post Wonen en Rijksdienst. De minister belooft uit te zoeken wat de eventuele (meer)kosten zijn voor inkoop van additionele groene stroom.⁴

Op 15 april 2014 kwam Blok met een teleurstellend antwoord:

"Bij de elektronische veiling van 2013 is ten aanzien van 30% van het stroomverbruik van het Rijk gevraagd naar GvO's die afkomstig zijn van 'kleinschalige waterkracht en wind'. Of er bij een volgende inkoop van GvO's via een veiling wijzigingen in dit percentage wordt aangebracht, wordt nog gezien. Het aanbrengen van wijzigingen in deze verhouding is alleen relevant, mits een stimulans voor de realisatie van nieuwe duurzame opwekcapaciteit wordt verwacht. Het inkopen van GvO's via een veiling brengt met zich mee dat het aanbestedingsrechtelijk niet is toegestaan te eisen dat de GvO's afkomstig zijn van in Nederland opgewekte hernieuwbare energie. Daarnaast is er op dit moment binnen Europa sprake van een groter aanbod van GvO's dan er vraag naar is. Hierdoor leidt het inkopen van GvO's niet tot een impuls voor nieuwe opwekkingscapaciteit. Om deze reden zijn de

¹ <http://www.trouw.nl/tr/nl/4332/Groen/article/detail/3444559/2013/05/21/Hoe-schoon-is-die-groene-stroom.dhtml>

² <http://www.volkskrant.nl/vk/nl/2664/Nieuws/article/detail/3561291/2013/12/13/Groene-stroom-die-Rijk-inkoopt-is-sjoemelstroom.dhtml>

³ http://www.telegraaf.nl/binnenland/22136977/_PvdA_wil_uitleg_sjoemelstroom_.html

⁴ <https://zoek.officielebekendmakingen.nl/handelingen/TK/2013-2014/37/h-tk-20132014-37-3>

kosten voor wijzigingen in de verhoudingen ‘grootschalig, kleinschalig en wind’ niet in beeld gebracht.”⁵

Met deze cirkelredenering moet Stientje van Veldhoven het doen. Natuurlijk is het overaanbod van Europese GvO’s het probleem. Daarom wordt juist geëist dat de overheid stappen moet zetten om Noorse en andere sjoemelstroom te weren en te kiezen voor (Nederlandse) wind GvO’s. Meer vraag hiernaar zal namelijk wél leiden tot krapte en dus wél een stimulans voor meer duurzame energie veroorzaken.

Aanbestedingsrecht

WISE kent op dat moment al andere overheidsinstanties die wel degelijk al over zijn gegaan op de inkoop van Nederlandse windenergie GvO’s, bijvoorbeeld de gemeente Utrecht of Almere. Hoe het in april 2014 ook was, nu is het in elk geval niet meer zo dat het aanbestedingsrechtelijk niet zou zijn toegestaan om te eisen dat GvO’s afkomstig zijn van in Nederland opgewekte hernieuwbare energie.

De Rijksoverheid doet het namelijk zelf óók, zij het voor maar een heel klein deel. Dat blijkt uit de bekendmaking op Tenderned.nl. Voor het ministerie van I&M worden op 11 september 2015 35.000 GvO’s Nederlandse wind aangekocht middels een elektronische veiling.⁶

Terug naar 2014. De druk lijkt van de ketel, de discussie rond de stroominkoop van de Rijksoverheid vervlakt. De Tweede Kamer zet niet door.

NS geeft het voorbeeld

In mei 2014 komt er weer beweging in het debat: De NS, met een verbruik van 1,4 TWh één van de grootste stroomverbruikers van Nederland, is in de aanbesteding van haar elektriciteit voor 2015-2025 een nieuw pad ingeslagen. De NS wil dat de leverancier van elektriciteit in staat is om GvO’s te leveren die afkomstig zijn van *additionele en herleidbare projecten* die hernieuwbare energie opwekken en die worden gerealiseerd volgens een door de leverancier zelf aan te geven groeipad. In een spraakmakende deal met Eneco is vastgelegd dat de helft van de stroom uit Nederland komt. De rest moet komen uit nieuwe windparken die stapsgewijs in gebruik worden genomen in Noorwegen, Zweden en België.

NS laat nu zien dat het gewoon kan! WISE ziet de deal als een doorbraak en vraagt de Rijksoverheid weer om te volgen. WISE start daarnaast een sjoemelstroom-campagne om in de maanden daarna bekende Nederlandse bedrijven aan te spreken op hun maatschappelijke verantwoordelijkheid. “*Stop sjoemelstroom, en stap over naar nieuwe groene stroom, liefst uit Nederland!*” was de slogan.⁷

2. Recente ontwikkelingen: Kamervragen december 2015

Op 21 december 2015 verschijnt een artikel in het AD met de titel ‘Grote steden kiezen massaal voor grijze stroom’.⁸ Het AD heeft onderzoek gedaan waaruit blijkt dat veel grote steden hun stroom inkopen bij grijze stroomleveranciers en deze vergroenen met waterkracht GvO’s, sjoemelstroom

⁵ Brief aan de Voorzitter van de Tweede Kamer der Staten-Generaal, 15 april 2014. Beantwoording toezeggingen naar aanleiding van vragen over inkoop Groene Stroom door het Rijk.

<https://www.rijksoverheid.nl/documenten/kamerstukken/2014/04/16/brief-beantwoording-vragen-over-inkoop-groene-stroom-door-het-rijk>

⁶ <https://www.tenderned.nl/tenderned-web/aankondiging/detail/samenvatting/akid/b325aa29797699d84f1130d749589d1b/cid/185052>

⁷ Nieuwsbericht WISE rond NS-Eneco deal, 21/05/2014 <http://www.wisenederland.nl/groene-stroom/stroomcontract-ns-verzet-bakens>

⁸ <http://www.ad.nl/ad/nl/5596/Planet/article/detail/4211459/2015/12/21/Grote-steden-kiezen-massaal-voor-kolenstroom.dhtml>

dus. Naar aanleiding van dit artikel komt het debat rond sjoemelstroom weer op gang. Drie politici stellen Kamervragen: Jan Vos (PvdA), Liesbeth van Tongeren (GroenLinks) en Eric Smaling (SP). Zij vragen om opheldering rond het inkoopbeleid van de gemeenten die in het krantenartikel aan de kaak worden gesteld.

Daarnaast vraagt van Tongeren ook hoe de inkoop van de Rijksoverheid zelf nu geregeld is:

Vraag 1

Kent u het bericht «Grote steden kiezen massaal voor kolenstroom»?

Vraag 2

Op welke wijze past het splitsen van de inkoop van elektriciteit in een deel niet-vergroende stroom op basis van laagste prijs en losse garanties van oorsprong bij het duurzaam inkoopbeleid van de overheid?

Vraag 3

Bent u bereid om vóór het zomerreces van 2016 met de sector te komen tot een inkoopbeleid voor groene stroom dat bijdraagt aan het halen van de doelen uit het Energieakkoord? Zo nee, waarom niet?

Vraag 4

Bij welke leverancier(s) koopt de rijksoverheid haar elektriciteit in?

Vraag 5

Wat is de herkomst van de door de rijksoverheid ingekochte garanties in de periode 2010 tot 2016?

Vraag 6

Kunt u een indeling geven van de volumes van door het Rijk ingekochte garanties naar herkomst per land en per soort groene stroom (biomassa, zonne-energie, windenergie et cetera)? Zo nee, waarom niet? ⁹

Op het moment waarop we dit rapport schrijven (27/01/2016) is het antwoord op deze Kamervragen nog niet bekend.

⁹ 1) Eric Smaling, Kamerlid SP op 22-12-2015, gericht aan H.G.J. Kamp, minister van Economische Zaken
<http://www.tweedekamer.nl/kamerstukken/kamervragen/detail?id=2015Z25199&did=2015D51014>

2) Liesbeth van Tongeren (GroenLinks) op 23-12-2015, gericht aan S.A.M. Dijksma, staatssecretaris van Infrastructuur en Milieu
<http://www.tweedekamer.nl/kamerstukken/kamervragen/detail?id=2015Z25230&did=2015D51173>

3) Jan Vos (PvdA) op 28-12-2015, gericht aan H.G.J. Kamp, minister van Economische Zaken
<http://www.tweedekamer.nl/kamerstukken/kamervragen/detail?id=2015Z25311&did=2015D51344>

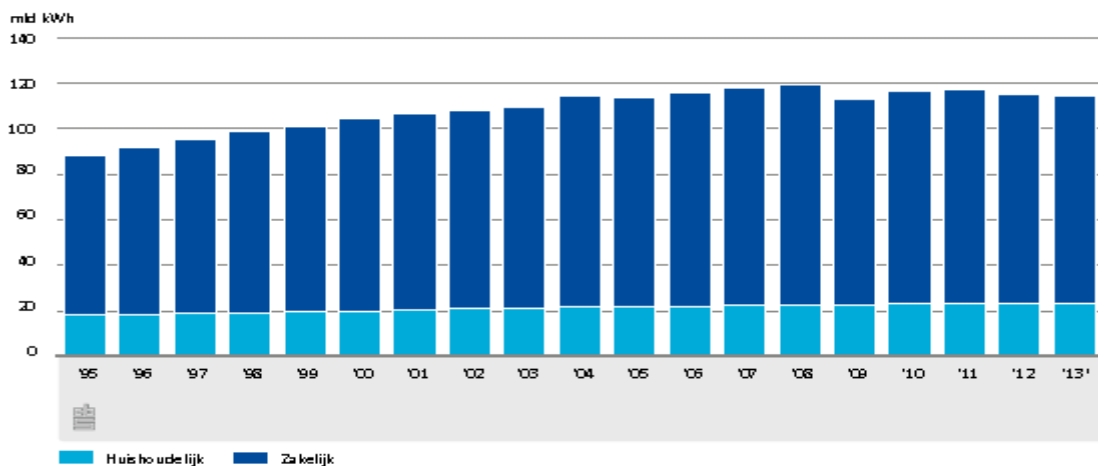
3. Elektriciteitsverbruik Rijksoverheid en van Nederland

De Rijksoverheid heeft een stroomverbruik van ca. 1 TWh.¹⁰

- Dat is 1.000.000 MWh of 1.000.000.000 (1 miljard) kWh.
- Een gemiddeld huishouden verbruikt 3.500 kWh per jaar.
- Het verbruik van de rijksoverheid is vergelijkbaar met het verbruik van meer dan 286.000 huishoudens.

Het totale elektriciteitsverbruik van Nederland was in 2013 115 TWh. Hiervan verbruikten alle huishoudens gezamenlijk 23 TWh, de bedrijven 91 TWh.¹¹

3.2.3 Finaal elektriciteitsverbruik

4. Groene stroom

Slechts 5,6 % van alle in Nederland geproduceerde energie komt uit hernieuwbare bronnen. Voor het deel elektriciteit is het aandeel hoger: in 2015 bedroeg de productie van hernieuwbare elektriciteit iets meer dan 13 TWh, of wel 11,3 % van het totale elektriciteitsverbruik in Nederland. Maar er wordt in Nederland veel meer groene stroom verbruikt dan wat er daadwerkelijk in Nederland wordt opgewekt. In 2014 was het verbruik van groene stroom 38 TWh, in 2015 zelfs 43 TWh. Het immense verschil tussen wat er in Nederland wordt opgewekt en wat er wordt geconsumeerd wordt opgevuld met geïmporteerde GvO's.

Dit bevestigt CertiQ in haar jaarverslag 2015: "Consumenten vragen de afgelopen twee jaar steeds vaker naar groene stroom die in Nederland wordt opgewekt. Ondanks de stijging van de uitgifte van Nederlandse GvO's is het aanbod echter niet groot genoeg om aan de volledige vraag te voldoen. Het grootste deel van de gebruikte GvO's komt daarom uit het buitenland."¹²

¹⁰ Gebaseerd op data uit Bekendmaking elektronische veilingen Garanties van Oorsprong Rijksoverheid 2015 (<https://www.tenderguide.nl/aanbesteding/136248-bekendmaking-elektronische-veilingen-garanties-van-oorsprong-rijksoverheid-2015>) en gesprekken met Piet Glas, Categoriemanager Energie Rijksoverheid

¹¹ CBS, Elektriciteit in Nederland, februari 2015, pag. 9. <http://www.cbs.nl/NR/rdonlyres/D694C055-66E0-49D4-A0EA-7F9C07E3861E/0/2015elektriciteitinnederland.pdf>

¹² Persbericht CertiQ van 26-01-2016, <http://www.certiq.nl/nieuws/2016/jan/record-hoeveelheid-groene-stroom-geconsumeerd-in-2015.html>

5. Inkoopbeleid Rijksoverheid

Het Rijk en de andere overheden in Nederland hebben besloten om duurzaam in te kopen (ook wel maatschappelijk verantwoord inkopen genoemd) om zo de markt te stimuleren tot duurzaam produceren. Hiervoor zijn ambitieuze doelen vastgesteld. Zo wilde het Rijk (kerndepartementen en uitvoeringsorganisaties) in 2010 voor honderd procent duurzaam inkopen.¹³ Voor de inkoop van elektriciteit betekent dit: het Rijk koopt groene stroom.

Zo koopt het Rijk groene stroom

Consumptie van duurzame elektriciteit bestaat uit een combinatie van fysieke consumptie van elektriciteit en het afboeken van Garanties van Oorsprong. Er zijn twee manieren om duurzame elektriciteit in te kopen:

1) Fysieke elektriciteit én GvO's bij een leverancier van elektriciteit uit hernieuwbare bronnen inkopen: de afnemer koopt in dat geval de duurzame elektriciteit; de leverancier zorgt voor de levering van de elektriciteit én het afboeken van de GvO's.

2) Het is tevens mogelijk om als afnemer de Garanties van Oorsprong apart van de elektriciteit in te kopen. Een afnemer moet dan zelf een Garantie van Oorsprong-rekening openen bij de uitgevende instantie (of dit laten doen door een derde partij) en bij zijn eigen elektriciteit GvO's inkopen, bij laten schrijven op zijn GvO-rekening en afboeken.¹⁴

Het Rijk kiest al sinds vele jaren voor het apart aanbesteden van fysieke stroom en GvO's.

Wat is sjoemelstroom?

Groene stroom waarvan geen enkele prikkel uitgaat om meer duurzame energie te produceren noemen wij sjoemelstroom. WISE bedacht het woord in 2012. Wij vroegen ons toen af hoe het toch kon dat er in Nederland ongelofelijk veel groene stroom wordt geconsumeerd (2015: 37%) terwijl er maar heel weinig duurzame elektriciteit wordt geproduceerd (2015: 11%). Wij ontdekten toen dat er op grote schaal wordt gehandeld in Garanties van Oorsprong (GvO's), certificaten die grotendeels afkomstig zijn van Noorse waterkrachtcentrales.

Geïmporteerde GvO's worden op grijze stroom, afkomstig van Nederlandse fossiele centrales, 'geplakt' en zo ontstaat er een haast onbeperkte hoeveelheid goedkope groene stroom. De marketingafdelingen van de Nederlandse energieleveranciers gaan met die groene stroom aan de slag en wekken graag de suggestie dat consumenten 'iets goeds voor het milieu doen' door groene stroom af te nemen. Maar in veel gevallen is dat een farce.

Meer info:
[wisenederland.nl/groene-stroom](https://www.wisenederland.nl/groene-stroom)

¹³ Duurzaam inkopen <https://www.pianoo.nl/inkoopproces/fase-1-voorbereiden-inkoopopdracht/beleidsdoelen-bij-inkoop>

¹⁴ Pianoo, milieucriteria elektriciteit, <https://www.pianoo.nl/document/10577/productgroep-elektriciteit>

Stand van zaken januari 2016

Fysieke stroom

- De fysieke stroom voor de Rijksoverheid is op moment van publicatie van dit rapport reeds ingekocht, er loopt een contract t/m 2017 bij de leveranciers E.On en Delta.
- De totale hoeveelheid van rond 1 TWh (1.000.000 MWh) werd aanbesteed in 4 percelen van grofweg dezelfde omvang. Drie percelen gingen naar stroomleverancier E.on (waarvan de grootste voor Defensie), 1 perceel ging naar Delta.

GvO's

De contracten voor fysieke elektriciteit lopen over meerdere jaren, maar de erbij behorende GvO's worden jaarlijks ingekocht. Op deze manier kan de hoeveelheid GvO's worden afgestemd op de hoeveelheid fysieke stroom die daadwerkelijk wordt verbruikt. In september en oktober 2015 zijn er voor het laatst GvO's ingekocht door de Rijksoverheid.

Middels twee elektronische veilingen zijn er in totaal 1.005.000 GvO's ingekocht, dit komt dus overeen met de hoeveelheid elektriciteit die door het Rijk jaarlijks wordt verbruikt. De aankoop van GvO's gebeurde in twee veilingen:

- 11 september 2015: 35.000 GvO's Nederlandse wind t.b.v. Ministerie van I&M
- 1 oktober 2015: 970.000 GvO's mix groot en klein hydro (waterkracht) & Europese wind

In telefoongesprekken met de Categoriemanager Energie Rijksoverheid wordt het beeld bevestigd: In 2015 zijn er vooral GvO's uit buitenlandse waterkracht ingekocht. Slechts 3,5 % was afkomstig uit Nederlandse wind.¹⁵

- De eerstvolgende aanbesteding voor GvO's vindt plaats vlak voor en vlak na de zomerperiode 2016, de voorbereidingen lopen nu (januari 2016).
- Zeker 90% van de inkoop van GvO's zal ook in 2016 weer waterkracht betreffen. Dat is het plan.¹⁶

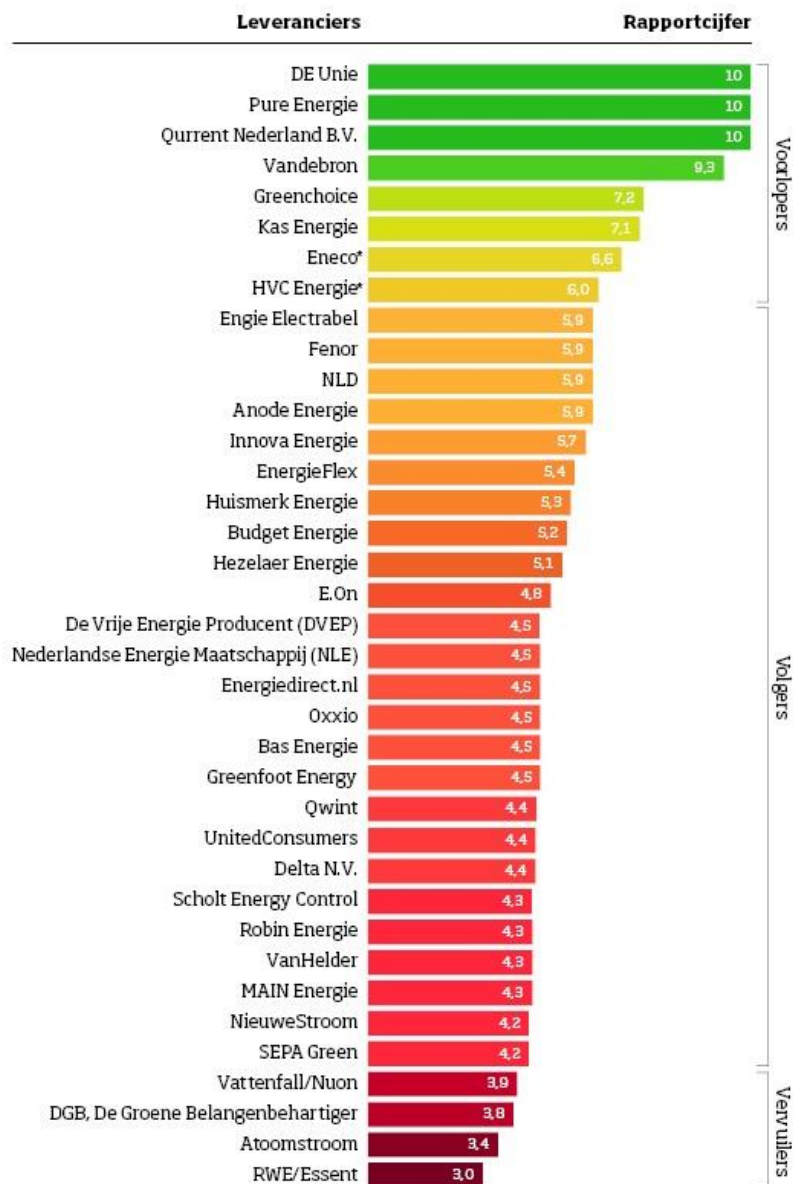
¹⁵ Gebaseerd op telefoongesprekken met Piet Glas, Categoriemanager Energie Rijksoverheid.

¹⁶ Gebaseerd op telefoongesprekken met Piet Glas, Categoriemanager Energie Rijksoverheid

6. Keuze stroomleverancier

De Rijksoverheid heeft haar elektriciteit bij de energieleveranciers E.On en Delta gekocht. Het meest recente onderzoek naar de duurzaamheid van de Nederlandse stroomleveranciers toont aan dat deze twee leveranciers slecht scoren op duurzaamheid. E.On kreeg een 4,8 en Delta een 4,4.¹⁷

Onderstaande lijst geeft de duurzaamheids-ranking weer die uit het onderzoek resulteerde. Met de overstap naar één van de Voorlopers zou de Rijksoverheid een grote stap in de verduurzaming van het eigen energieverbruik maken.

¹⁷ Onderzoek duurzaamheid Nederlandse stroomleveranciers door WISE, Natuur&Milieu, Greenpeace, Hivos, WNF en de Consumentenbond. <http://www.wisenederland.nl/groene-stroom/wie-zijn-de-groenste-en-wie-zijn-de-grootste-vervuilers>

7. Kosten vergroening met GvO's

Wat zou het de Rijksoverheid kosten om over te gaan op inkoop van Nederlandse wind GvO's?

Tabel prijzen GvO's ¹⁸

GvO Nederlandse wind	€ 2,00 - € 5,00
GvO wind EU	€ 0,25 - € 0,30
GvO zon	€ 2,70 - € 5,-
GvO Nederlandse biomassa	€ 0,90 - € 1,20
GvO Noorse waterkracht (Nordic Hydro)	€ 0,06 - € 0,11

Rekenvoorbeeld meerkosten:

- Het Rijk heeft in 2015 970.000 GvO's uit waterkracht gekocht. Bij een prijs van 10 ct. hebben ze er slechts € 97.000,- voor betaald.
- Dezelfde hoeveelheid GvO's uit Nederlandse wind zou bij een stuksprijs van € 2,50 €2.425.000,-kosten.
- Het prijsverschil zou in dit geval € 2.328.000,- bedragen.

Ter vergelijking:

- Het beschikbare SDE+ budget in 2016 is circa 8 miljard euro (exclusief de tender voor de uitrol van Wind op Zee). ¹⁹
- Energiebelastingopbrengsten die de Nederlandse overheid binnenkrijgt van de huishoudens: 2,2 miljard euro. ²⁰

8. Waar gaat de ingekochte stroom van het Rijk naar toe?

De stroominkoop waar we het over hebben gaat in principe over de 'rechtspersoon van de Rijksoverheid' exclusief ZBO's. ²¹ Een ZBO is een zelfstandig bestuursorgaan, een organisatie die overheidstaken uitvoert, maar die niet direct onder het gezag van een ministerie valt. Voorbeelden van ZBO's zijn De Nederlandsche Bank, Staatsbosbeheer en het UWV.

De stroom gaat naar o.a.:

- Ministeries, de Tweede Kamer
- Rijkswaterstaat (wegen incl. verlichting, bruggen, sluizen)
- Rijksgebouwen: gevangenissen, rechtbanken, kazernes, vliegvelden, defensieterrinen, ministeries, havens, belastingkantoren, monumenten, musea en paleizen. (zie de lijst van het Rijksvastgoedbedrijf ²²)

¹⁸ Doorlopend onderzoek naar GvO prijzen van WISE. <http://www.wisenederland.nl/groene-stroom/faqs-garanties-van-oorsprong-gvos#Prijzen>

¹⁹ <http://www.rvo.nl/subsidies-regelingen/stimulering-duurzame-energieproductie-sde>

²⁰ CBS, <http://statline.cbs.nl/Statweb/publication/?DM=SLNL&PA=82725NED&D1=5,9&D2=0-1,59-60&D3=I&HDR=T&STB=G2,G1&VW=T>

²¹ Gebaseerd op een telefoongesprek gesprek met Ivo Bonajo (Programmamanager Duurzaam Inkopen Rijk), 25-01-2016 en een gesprek met Piet Glas (Categoriemanager Energie Rijksoverheid) op 26-01-2016.

²² Gebouwen catalogus Rijksvastgoedbedrijf, <http://192.113.208.81/Catalogus/search/searchform.html>

Er zijn uitzonderingen, de zogenaamde PPS projecten (Publiek Private Samenwerking).²³

Het is ook mogelijk dat bepaalde rijksgebouwen de inkoop zelf regelen. Zo heeft het ministerie van financiën bijvoorbeeld een eigen inkoopbeleid.

9. Waarom kiest de Rijksoverheid niet voor écht groene stroom?

Excuus #1: Aanbestedingsregels EU staan het niet toe

Een veelgehoord argument is dat het volgens de aanbestedingsregels van de EU niet toegestaan zou zijn om specifiek naar Nederlandse GvO's te vragen.²⁴

Tegenargumenten:

- De Rijksoverheid heeft het onlangs zelf nog gedaan, zij het voor maar een heel klein deel. Dat blijkt uit de bekendmaking op Tenderned.nl. Voor het ministerie van I&M worden op 11 september 2015 35.000 GvO's Nederlandse wind aangekocht middels een elektronische veiling.²⁵
- Europees aanbestedingsbeleid geeft volgens verschillende energiedeskundigen wel degelijk ruimte om anders in te kopen, bv zoals NS doet. Dit kan door bijvoorbeeld *additioneel te realiseren extra duurzaam opwekvermogen* als kwaliteitscriterium op te nemen in de aanbesteding.^{26 27}
- Iedere leverancier in de hele EU kan Nederlandse GvO's inkopen en leveren.
- Bij aanbestedingen van de overheid worden bedrijven o.a. beoordeeld aan de hand van hun positie in de CO2 prestatieladder. Die positie verbetert als bedrijven geen sjoemelstroom gebruiken. Het is onbegrijpelijk dat de overheid aan de ene kant bedrijven om kwalitatief hoogwaardige stroominkoop vraagt en dit vervolgens zelf nalaat.²⁸

Excuus #2: Er zijn niet genoeg Nederlandse GvO's

Het is een feit dat Nederlandse GvO's schaars zijn. Ondanks de stijging van de uitgifte van Nederlandse GvO's is het aanbod niet groot genoeg om aan de volledige vraag te voldoen.²⁹

Tegenargumenten:

- Dit is juist de hoofdreden om als overheid eindelijk actief te worden en met de eigen inkoop de productie van Nederlandse duurzame energie te stimuleren!

²³ PPS projecten: <https://www.rijksoverheid.nl/onderwerpen/publiek-private-samenwerking-pps-bij-het-rijk/inhoud/pps-projecten-infrastructuur>

²⁴ Brief aan de Voorzitter van de Tweede Kamer der Staten-Generaal, 15 april 2014. Beantwoording toezeggingen naar aanleiding van vragen over inkoop Groene Stroom door het Rijk. <https://www.rijksoverheid.nl/documenten/kamerstukken/2014/04/16/brief-beantwoording-vragen-over-inkoop-groene-stroom-door-het-rijk>

²⁵ <https://www.tenderned.nl/tenderned-web/aankondiging/detail/samenvatting/akid/b325aa29797699d84f1130d749589d1b/cid/185052>

²⁶ Gebaseerd op gesprekken met Krispijn Beek (energiedeskundige), Anko Kuyt (Projectleider Vastgoedbedrijf gemeente Almere) en Douwe Kunst (betrokken bij inkoop GvO's Stedendriehoek) en het voorbeeld van inkoop NS

²⁷ Raadpleeg ook het document 'EU-richtlijnen voor aanbesteders', <http://www.wisenederland.nl/groene-stroom/hoe-moet-het-dan-wel>

²⁸ Handboek CO2 prestatieladder 3.0, pagina 33, <http://www.skao.nl/>

²⁹ CertiQ, <http://www.certiq.nl/nieuws/2016/jan/record-hoeveelheid-groene-stroom-geconsumeerd-in-2015.html>

- De aanbesteding van NS laat zien dat dat geen bezwaar hoeft te zijn. Het gaat er juist om echte additionaliteit te creëren en de schaarste aan Nederlandse GvO's stapsgewijs te doorbreken. Hiervoor kunnen afspraken met leveranciers worden gemaakt.
- Je hoeft niet in één klap over te gaan naar het goede systeem. Het is prima als de Rijksoverheid met een goed plan komt om stapsgewijs over te gaan op Nederlandse groene stroom, net zoals de NS dat gedaan heeft.

Excuus #3: Marktverstoring door prijsopdrijvend effect

De Rijksoverheid zou met haar inkoopvolume van 1 TWh de prijzen kunnen beïnvloeden. Dat is volgens sommigen niet wenselijk.

Tegenargumenten:

- Het CBS publiceerde in 2014 de 'Haalbaarheidsstudie Prijswaarneming GvO' waarin wordt geconcludeerd dat een 'prijswaarneming van die GvO's lastig, zo niet onmogelijk' is. Het samenstellen van een absolute producentenprijs voor GvO's zou op dit moment naar de mening van het CBS niet haalbaar zijn.³⁰
- Wij denken dan: Als de prijzen van GvO's niet eens vastgesteld kunnen worden, hoe kan men dan stellen dat er sprake zou zijn van een prijsopdrijvend effect indien de Rijksoverheid Nederlandse GvO's gaat kopen?
- Bovendien gaan wij uit van een stapsgewijze opschaling in combinatie met nieuw te bouwen vermogen zoals dit ook in de deal van NS met Eneco gebeurt.
- De bedragen waar we het over hebben zijn hoe dan ook niet groot. Met circa 2,2 miljoen euro extra zou de complete Rijksoverheid op Nederlandse groene stroom kunnen draaien.
- En ook al zouden de prijzen voor Nederlandse GvO's omhoog gaan: Dat is gewoon marktwerking! En dus juist de bedoeling: dat is de financiële prikkel die bijdraagt aan additionele capaciteit. En als de GvO's op een gegeven moment substantieel geld opleveren dan kan de subsidie voor producenten van duurzame energie omlaag.

³⁰ CBS, Haalbaarheidsstudie Prijswaarneming GvO, <http://www.cbs.nl/NR/rdonlyres/54CD54E5-1BDA-4100-87B9-7579DC065B15/0/2014haalbaarheidsstudieprijswaarneminggvopub.pdf>